AN COIMISIÚN
EORPACH

An Bhruiséil, 1.3.2024
COM(2024) 92 final

2024/0048 (NLE)

Togra le haghaidh

CINNEADH ÓN gCOMHAIRLE

maidir le haontachas Thonga leis an gComhaontú Comhpháirtíochta Eatramhach idir an Comhphobal Eorpach, de pháirt, agus na Stáit san Aigéan Ciúin, den pháirt eile

MEABHRÁN MÍNIÚCHÁIN

1. COMHTHÉACS AN TOGRA

• Forais agus cuspóirí an togra

Is é atá sa togra le haghaidh Cinneadh ón gComhairle a ghabhann leis seo, an ionstraim dlí i ndáil le haontachas Thonga leis an gComhaontú Comhpháirtíochta Eatramhach idir an Comhphobal Eorpach, de pháirt, agus na Stáit san Aigéan Ciúin, den pháirt eile ('an Comhaontú'), a fhormheas, thar ceann an Aontais Eorpaigh (AE), de bhun Airteagal 218(6) CFAE.

D'údaraigh an Chomhairle an Coimisiún le tús a chur le caibidlíocht i leith Comhaontuithe Comhpháirtíochta Eacnamaíche (CCEnna) le tíortha san Afraic, i Muir Chairib agus san Aigéan Ciúin (tíortha ACC) an 12 Meitheamh 2002.

Shínigh an tAontas CCE eatramhach an 30 Iúil 2009 idir an tAontas (an Comhphobal Eorpach ag an am), de pháirt, agus na Stáit san Aigéan Ciúin, den pháirt eile. Tá CCE eatramhach curtha i bhfeidhm go sealadach ag Nua-Ghuine Phapua agus ag Poblacht Fhidsí ó bhí an 20 Nollaig 2009 agus an 28 Iúil 2014 ann, faoi seach.

Le hAirteagal 80 den Chomhaontú Comhpháirtíochta Eacnamaíche eatramhach, déantar foráil maidir leis an bhféidearthacht go n-aontódh Oileánstáit eile san Aigéan Ciúin don Chomhaontú. Dá réir sin, d'aontaigh Stát Neamhspleách Shamó agus Oileáin Sholomón don Chomhaontú agus tá sé á chur i bhfeidhm acu go sealadach ó bhí an 31 Nollaig 2018 agus an 17 Bealtaine 2020 ann, faoi seach.

Chuir Tonga iarraidh faoi bhráid an Choimisiúin an 13 Iúil 2023, in éineacht le tairiscint rochtana ar an margadh, maidir le haontú don Chomhaontú Comhpháirtíochta Eacnamaíche eatramhach. Tá measúnú déanta ag an gCoimisiún ar an tairiscint agus chinn sé go bhfuil sí inghlactha. Dá réir sin, chuir sé an chaibidlíocht i gcrích thar ceann an Aontais.

• Comhsheasmhacht le forálacha beartais atá sa réimse beartais cheana

Leis an togra seo, cuirtear chun feidhme an Comhaontú Comhpháirtíochta idir comhaltaí an Ghrúpa Stát san Afraic, i Muir Chairib agus san Aigéan Ciúin, de pháirt, agus an Comhphobal Eorpach agus a Bhallstáit, den pháirt eile ('Comhaontú Comhpháirtíochta ACC-AE', nó Comhaontú Cotonou, a bhfuil 'Comhaontú AE-ESACC' (Comhaontú iar-Cotonou) le cur ina ionad)[1].

Le haontachas Thonga leis an gComhaontú Comhpháirtíochta Eacnamaíche eatramhach idir an tAontas, Fidsí, Nua-Ghuine Phapua, Samó agus Oileáin Sholomón[2], ar comhaontú trádála neamhshiméadrach é atá comhoiriúnach le EDT, déantar creat dlíthiúil chaidreamh trádála an Aontais le tíortha comhpháirtíochta a threisiú agus an trádáil chómhalartach a éascú. Déanann sé Tonga a chuimsiú freisin sa chóras comhrialacha agus comhinstitiúidí a bhunaítear leis an gComhaontú Comhpháirtíochta Eacnamaíche eatramhach.

Tar éis don Bhanc Domhanda Tonga a aicmiú mar thír ard-mheánioncaim, baineadh an tír de liosta na dtíortha a thairbhíonn de Scéim na bhFabhar Ginearálaithe Taraife (GSP) in 2019,

---

[1] Comhaontú arna leasú leis an gComhaontú a síníodh i Lucsamburg an 25 Meitheamh 2005 (IO L 209, 11.8.2005, lch. 27) agus leis an gComhaontú a síníodh in Ouagadougou an 22 Meitheamh 2010 (IO L 287, 4.11.2010, lch. 3).

[2] Cinneadh ón gComhairle an 13 Iúil 2009 maidir le síniú agus cur i bhfeidhm sealadach an Chomhaontaithe Comhpháirtíochta Eatramhaigh idir an Comhphobal Eorpach, de pháirt, agus na Stáit san Aigéan Ciúin, den pháirt eile (IO L 272, 16.10.2009, lch. 1).

agus ní thairbhíonn sí a thuilleadh d'fhabhair GSP (rochtain saor ó dhleachtanna agus ó chuótaí ar mhargadh an Aontais) ó bhí an 1 Eanáir 2021 ann.

Ar aontachas, agus go dtí go mbeidh na nósanna imeachta inmheánacha gaolmhara curtha i gcrích ag na Stáit san Aigéan Ciúin is páirtithe sa Chomhaontú (Fidsí, Nua-Ghuine Phapua, Samó agus Oileáin Sholomón), cuirfidh an tAontas agus Tonga an Comhaontú i bhfeidhm go sealadach faoi réir fógra a thabhairt dá chéile i scríbhinn faoi chur i gcrích na nósanna imeachta is gá chun na críche sin i gcomhréir le hAirteagal 76(3) den Chomhaontú.

- **Comhsheasmhacht le beartais eile de chuid an Aontais**

Tá forálacha sa Chomhaontú Comhpháirtíochta Eacnamaíche freisin maidir le forbairt inbhuanaithe (Airteagal 3) lena n-athdhearbhaíonn na Páirtithe go mbeidh cuspóir na forbartha inbhuanaithe ina chuid dhílis d'fhorálacha an Chomhaontaithe, i gcomhréir leis na cuspóirí agus prionsabail uileghabhálacha a leagtar amach i gComhaontú Cotonou, go háirithe an gealltanas ginearálta chun an bhochtaineacht a laghdú agus a dhíothú ar deireadh ar bhealach atá comhsheasmhach le cuspóirí na forbartha inbhuanaithe.

Tá CCE eatramhach ina chomhaontú trádála atá dírithe ar an bhforbairt, lena dtugtar rochtain neamhshiméadrach ar an margadh do Thonga agus lena gceadaítear dó earnálacha íogaire a chosaint ar an léirscaoileadh, agus líon mór coimircí agus clásal á soláthar san am céanna i ndáil le naíthionscal a chosaint. Tá forálacha ann thairis sin maidir leis na rialacha tionscnaimh a éascaíonn onnmhairí Thonga isteach san Aontas. Cuireann na forálacha seo le cuspóir an Chomhtháthaithe Beartas ar mhaithe le Forbairt[3] agus tá siad comhsheasmhach le hAirteagal 208 CFAE.

2. BUNÚS DLÍ, COIMHDEACHT AGUS COMHRÉIREACHT

- **Bunús dlí**

Is é bunús dlí an Chinnidh seo ón gComhairle an Conradh ar Fheidhmiú an Aontais Eorpaigh, go háirithe an chéad fhomhír d'Airteagal 207(4), i gcomhar le hAirteagal 218(6)(a)(v) de.

- **Coimhdeacht (i gcás inniúlacht neamheisiach)**

Sainmhínítear an comhbheartas tráchtála, i gcomhréir le hAirteagal 3(1)(e) de CFAE, mar inniúlacht eisiach de chuid an Aontais.

- **Comhréireacht**

Tá gá leis an togra seo chun gealltanais idirnáisiúnta an Aontais a chur chun feidhme, mar a leagtar amach i gComhaontú Comhpháirtíochta ACC-AE, go háirithe chun socruithe trádála nua atá comhoiriúnach do rialacha EDT a thabhairt i gcrích, socruithe a dhéanann bacainní ar thrádáil idir na Páirtithe a bhaint de réir a chéile agus comhar i ngach réimse a bhaineann le trádáil leis na Stáit san Aigéan Ciúin a fheabhsú.

- **An rogha ionstraime**

Níl aon ionstraim dlí eile ann a d'fhéadfaí a úsáid chun an cuspóir a chuirtear in iúl sa togra seo a bhaint amach.

[3] Tríd an gComhtháthú Beartas ar mhaithe le Forbairt ('PCD'), féachann an tAontas agus a Bhallstáit le haird a thabhairt ar chuspóirí forbartha i mbeartais ar dócha go mbeidh tionchar acu i dtíortha i mbun forbartha. Tá sé d'aidhm ag PCD beartais a thagann salach ar a chéile a laghdú agus sineirgí a chruthú idir beartais éagsúla de chuid an Aontais. Is é an cuspóir atá aige éifeachtacht an chomhair forbartha a mhéadú, chun leasa ár dtíortha comhpháirtíochta.

3. TORTHAÍ AR MHEASTÓIREACHTAÍ EX POST, AR CHOMHAIRLIÚCHÁIN LEIS NA PÁIRTITHE LEASMHARA AGUS AR MHEASÚNUITHE TIONCHAIR

- **Meastóireachtaí ex post/seiceálacha oiriúnachta ar an reachtaíocht atá ann cheana**

Neamhbhainteach.

- **Measúnú tionchair**

Rinneadh Measúnú Tionchair Inbhuanaitheachta (SIA) ar Chomhaontuithe Comhpháirtíochta Eacnamaíche ACC-AE idir 2003 agus 2007. D'fhoilsigh an Coimisiún Eorpach na téarmaí tagartha le haghaidh an tionscadail sin in 2002 mar chuid de ghlao iomaíoch ar thairiscintí. Mar thoradh ar an nglao sin ar thairiscintí, bronnadh creatchonradh 5 bliana ar PwC France i mí Lúnasa 2002. Cuireadh dréachtleagan de thuarascáil chríochnaitheach SIA i láthair páirtithe leasmhara san Eoraip le linn an chruinnithe maidir le Comhphlé an Aontais leis an tSochaí Shibhialta a d'eagraigh an Coimisiún Eorpach an 23 Márta 2007 i mBruiséil na Beilge. Ní dhearnadh aon SIA nua toisc go mbaineann an tionscnamh seo le haontachas le Comhaontú atá ann cheana agus atá á chur i bhfeidhm cheana ag na Stáit Oileánacha eile san Aigéan Ciúin a bhfuil a saintréithe struchtúracha agus a staid eacnamaíoch agus shóisialta comhchosúil leo siúd atá ag Tonga.

- **Oiriúnacht rialála agus simpliú**

Níl formheas aontachas Thonga leis an gComhaontú Comhpháirtíochta Eacnamaíche eatramhach faoi réir nósanna imeachta REFIT; ní thiocfaidh aon chostas ar FBManna an Aontais dá bharr; agus ní chruthaítear aon fhadhb leis ó thaobh na timpeallachta digití de.

- **Cearta bunúsacha**

Níl aon iarmhairtí ag gabháil leis an togra seo maidir le cosaint na gceart bunúsach san Aontas.

4. IMPLEACHTAÍ BUISÉADACHA

Tairbheoidh Tonga de rochtain iomlán saor ó dhleacht agus saor ó chuótaí ar mhargadh an Aontais do gach táirge, mar mhalairt ar a mhargadh a oscailt do tháirgí an Aontais de réir a chéile. Ní bheidh aon impleacht bhuiséadach ann toisc go bhfágfaidh aontachas Thonga leis an gComhaontú go leanfar den chuid is mó leis an rochtain atá aige ar mhargadh an Aontais faoi na téarmaí fabhar céanna (mar a bhí roimhe seo faoi shocrú GSP caighdeánach).

5. EILIMINTÍ EILE

- **Tairbhí an aontachais d'oibreoirí eacnamaíocha**

Le CCE eatramhach, bunaítear na dálaí chun go bhféadfaidh oibreoirí eacnamaíocha an Aontais leas iomlán a bhaint as na deiseanna idir na geilleagair faoi seach. I gcaitheamh a chur chun feidhme, is éard a dhéanfaidh CCE eatramhach onnmhaireoirí an Aontais a scaoileadh ó dhleachtanna custaim a íoc, den chuid is mó, ar tháirgí tionsclaíocha chuig Tonga. Comhlíonann sé na critéir a leagtar síos in Airteagal XXIV de Chomhaontú Ginearálta 1994 um Tharaifí agus Trádáil (GATT 1994) (chun deireadh a chur le dleachtanna agus rialacháin tráchtála shriantacha eile i ndáil le formhór mór na trádála idir na páirtithe). Tá an tairiscint laistigh de raon tairseach EDT den chuid is mó, i.e. 78.9 % den léirscaoileadh (i línte taraife), a chomhfhreagraíonn do 81 % den mhéid onnmhairí ón Aontas i gcaitheamh

20 bliain. Tairbheoidh Tonga dá rochtain saor ó dhleacht agus saor ó chuótaí ar mhargadh an Aontais a choinneáil.

Le CCE eatramhach, bunaítear tacar disciplíní freisin i réimsí na forbartha inbhuanaithe; Bacainní Teicniúla ar an Trádáil (TBT); agus na mbeart Sláintíochta agus Físeashláintíochta (SPS) i measc réimsí eile. Thairis sin, tá na Páirtithe sa Chomhaontú Comhpháirtíochta Eacnamaíche eatramhach rannpháirteach sa Choiste um Thrádáil a bhunaítear faoin gComhaontú. Mar gheall ar an bhféidearthacht go mbainfidh an tAontas leas as an sásra déthaobhach um réiteach díospóidí dá bhforáiltear faoin gComhaontú, cuirtear leis an gcuspóir go ndéanfar timpeallacht thrédhearcach, neamh-idirdhealaitheach agus intuartha a áirithiú d'oibreoirí de chuid an Aontais sna tíortha san Aigéan Ciúin.

Pleananna cur chun feidhme, agus socruithe faireacháin, meastóireachta agus tuairiscithe

Beidh Tonga rannpháirteach sa Choiste um Thrádáil, a bhunaítear i gcomhréir le hAirteagal 68 de CCE eatramhach, a phléifidh le gach ábhar is gá chun an Comhaontú a chur chun feidhme, lena n-áirítear faireachán agus athbhreithniú a dhéanamh ar an gcur chun feidhme, comhordú agus comhairliúchán a sholáthar maidir le saincheisteanna a bhaineann le bacainní teicniúla ar thrádáil (BTT) agus bearta sláintíochta agus físeashláintíochta (SPS), earnálacha agus táirgí tosaíochta agus na réimsí tosaíochta um chomhar a eascraíonn astu a shainaithint agus a athbhreithniú, agus moltaí a dhéanamh i dtaobh modhnuithe ar an gComhaontú. Ionadaithe ó na Páirtithe a bheidh sa Choiste um Thrádáil.

- **Doiciméid mhíniúcháin (i gcás treoracha)**

Neamhbhainteach.

- **Míniúchán mionsonraithe ar fhorálacha sonracha an togra**

In Airteagail 1 agus 2 den togra tá forálacha maidir le haontachas Thonga leis an gComhaontú Comhpháirtíochta Eacnamaíche eatramhach a fhormheas, thar ceann an Aontais, agus maidir le fógraí chun toiliú an Aontais Eorpaigh le haontachas an Chomhaontaithe agus lena chur i bhfeidhm sealadach a chur in iúl, i gcomhréir le hAirteagal 76(3) de.

Sonraítear le hAirteagal 3 nár cheart formheas an aontachais a fhorléiriú mar ní lena dtugtar cearta nó a lena bhforchuirtear oibleagáidí is féidir a agairt go díreach os comhair chúirteanna nó bhinsí an Aontais nó na mBallstát.

Le hAirteagal 4, leagtar síos dáta theacht i bhfeidhm an Chinnidh.

2024/0048 (NLE)

Togra le haghaidh

CINNEADH ÓN gCOMHAIRLE

maidir le haontachas Thonga leis an gComhaontú Comhpháirtíochta Eatramhach idir an Comhphobal Eorpach, de pháirt, agus na Stáit san Aigéan Ciúin, den pháirt eile

TÁ COMHAIRLE AN AONTAIS EORPAIGH,

Ag féachaint don Chonradh ar Fheidhmiú an Aontais Eorpaigh, agus go háirithe an chéad fhomhír d'Airteagal 207(4), i gcomhar le pointe (a)(v) den dara fomhír d'Airteagal 218(6) de,

Ag féachaint don togra ón gCoimisiún Eorpach,

Ag féachaint don toiliú ó Pharlaimint na hEorpa[4],

De bharr an mhéid seo a leanas:

(1) An 12 Meitheamh 2002, d'údaraigh an Chomhairle an Coimisiún le tús a chur le caibidlíocht i leith Comhaontuithe Comhpháirtíochta Eacnamaíche leis an nGrúpa Stát san Afraic, i Muir Chairib agus san Aigéan Ciúin[5].

(2) Síníodh an Comhaontú Comhpháirtíochta Eatramhach idir an Comhphobal Eorpach, de pháirt, agus na Stáit san Aigéan Ciúin, den pháirt eile[6] (an 'Comhaontú Comhpháirtíochta Eatramhach'), lena mbunaítear creat do Chomhaontú Comhpháirtíochta Eacnamaíche, i Londain an 30 Iúil 2009. Tá an Comhaontú Comhpháirtíochta Eatramhach á chur i bhfeidhm go sealadach ag Nua-Ghuine Phapua agus Poblacht Fhidsí ó bhí an 20 Nollaig 2009 agus an 28 Iúil 2014 ann, faoi seach.

(3) Leagtar síos le hAirteagal 80 den Chomhaontú na forálacha maidir le haontachas Oileánstát eile san Aigéan Ciúin. Dá réir sin, d'aontaigh Stát Neamhspleách Shamó agus Oileáin Sholomón don Chomhaontú Comhpháirtíochta Eatramhach agus tá sé á chur i bhfeidhm go sealadach acu ó bhí an 31 Nollaig 2018 agus an 17 Bealtaine 2020 ann, faoi seach.

(4) Chuir Tonga iarraidh ar aontachas in éineacht le tairiscint rochtana ar an margadh faoi bhráid an Aontais an 13 Iúil 2023.

(5) Tá measúnú déanta ag an gCoimisiún ar thairiscint Thonga agus measann sé go bhfuil sí inghlactha. Dá réir sin, thug an Coimisiún an chaibidlíocht le Tonga i gcrích an 27 Meán Fómhair 2023.

(6) I gcomhréir le hAirteagal 76(3) den Chomhaontú Comhpháirtíochta Eatramhach, tá an tAontas agus Tonga chun an Comhaontú Comhpháirtíochta Eatramhach a chur chun feidhme go sealadach 10 lá tar éis dóibh fógra a thabhairt dá chéile i scríbhinn go bhfuil na nósanna imeachta is gá chun na críche sin curtha i gcrích.

---

4 Thug Parlaimint na hEorpa a toiliú an [dáta].

5 Treoracha ón gComhairle maidir le caibidlíocht i leith Comhaontuithe Comhpháirtíochta Eacnamaíche le tíortha agus réigiúin ACC (9930/02 (DG E II) HH/sg).

6 Cinneadh 2009/729/CE ón gComhairle an 13 Iúil 2009 maidir le síniú agus cur i bhfeidhm sealadach an Chomhaontaithe Comhpháirtíochta Eatramhaigh idir an Comhphobal Eorpach, de pháirt, agus na Stáit san Aigéan Ciúin, den pháirt eile (IO L 272, 16.10.2009, lch. 1).

(7) Ba cheart aontachas Thonga leis an gComhaontú Comhpháirtíochta Eatramhach a fhormheas thar ceann an Aontais, faoi réir thaisceadh na hionstraime aontachais ag Tonga de bhun Airteagal 80(2) de,

TAR ÉIS AN CINNEADH SEO A GHLACADH:

Airteagal 1

1. Déantar aontachas Thonga leis an gComhaontú Comhpháirtíochta Eatramhach idir an Comhphobal Eorpach, de pháirt, agus na Stáit san Aigéan Ciúin, den pháirt eile (an 'Comhaontú Comhpháirtíochta Eatramhach'), a fhormheas leis seo thar ceann an Aontais, faoi réir thaisceadh na hionstraime aontachais ag Tonga de bhun Airteagal 80(2) de.

2. Déanfaidh Uachtarán an Choimisiúin, thar ceann an Aontais, fógra a thabhairt do na Páirtithe Conarthacha eile sa Chomhaontú Comhpháirtíochta Eatramhach agus do Thonga á rá go bhfuil aontachas Thonga leis an gComhaontú Comhpháirtíochta Eatramhach formheasta ag an Aontas.

3. Tá téacs na tairisceana maidir le rochtain ar an margadh ó Tonga i gceangal leis an gCinneadh seo.

Airteagal 2

1. D'fhonn an Comhaontú Comhpháirtíochta Eatramhach idir an tAontas agus Tonga a chur i bhfeidhm go sealadach, tabharfaidh Uachtarán an Choimisiúin, thar ceann an Aontais, an fógra dá dtagraítear in Airteagal 76(3) den Chomhaontú Comhpháirtíochta Eatramhach.

2. Cuirfidh an tAontas agus Tonga an Comhaontú Comhpháirtíochta Eatramhach i bhfeidhm go sealadach 10 lá tar éis dóibh fógra a thabhairt dá chéile i scríbhinn go bhfuil na nósanna imeachta is gá chun na críche sin curtha i gcrích acu i gcomhréir le mír 1.

Airteagal 3

Ní fhorléireofar formheas aontachas Thonga leis an gComhaontú Comhpháirtíochta Eatramhach mar ní lena dtugtar cearta nó lena bhforchuirtear oibleagáidí is féidir a agairt go díreach os comhair chúirteanna nó bhinsí an Aontais nó na mBallstát.

Airteagal 4

Tiocfaidh an Cinneadh seo i bhfeidhm lá a ghlactha.

Arna dhéanamh sa Bhruiséil,

Thar ceann na Comhairle
An tUachtarán